

Wydawnictwo Lex Manual

Skrypt z Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia

Adwokat Michał Wysocki

Michał Wysocki
Adwokat

**Skrypt z Kodeksu postępowania w
sprawach o wykroczenia**

Stan prawny: 8 marca 2024 r.

Michał Wysocki
www.lexmanual.pl

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny i edukacyjny - nie stanowi wiążącej porady prawnej lub podatkowej, a autor i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za jej wykorzystanie. Podczas przygotowywania tekstu dochowano starań, by informacje zamieszczone w publikacji były zgodne z obowiązującym stanem prawnym. Nie gwarantujemy ich aktualności w późniejszym czasie (w szczególności w przypadku zmiany stanu prawnego).

Na przygotowanie tej publikacji poświęcono wiele czasu i sił, dlatego prosimy, by jej nie udostępniać, kserować lub w inny sposób reprodukować. Nieuprawniona dystrybucja stanowi złamanie prawa.

Lex Manual

© Wydawnictwo Lex Manual

Piła 2024

ISBN 978-83-964248-3-9

Spis treści

Wstęp	6
Skróty	7
Zasady ogólne	8
Sąd	10
Właściwość i skład sądu	10
Wylączenie sędziego	12
Strony, obrońcy i pełnomocnicy	13
Oskarżyciel publiczny	13
Obwiniony i jego obrońca	14
Pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy i pełnomocnicy	16
Czynności procesowe	18
Dowody	22
Przepisy ogólne	22
Przeprowadzanie poszczególnych dowodów. Przeszukanie	23
Środki przymusu	25
Zatrzymanie	25
Zabezpieczenie i zajęcie przedmiotów	26
Kary porządkowe i pozostałe środki przymusu	27
Czynności wyjaśniające	29
Postępowanie zwyczajne	31
Wszczęcie postępowania. Orzekanie przed rozprawą	31
Przygotowanie do rozprawy	34
Rozprawa	36
Postępowanie w sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych	41
Postępowania szczególne	43
Postępowanie przyspieszone	43
Postępowanie nakazowe	45
Postępowanie mandatowe	46
Środki odwoławcze	50
Nadzwyczajne środki zaskarżenia	53
Kasacja	53
Wznowienie postępowania	54

Odszkodowanie za niesłuszne ukaranie lub zatrzymanie.....	55
Postępowanie w sprawach ze stosunków międzynarodowych.....	56
Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia oraz wykonanie orzeczenia sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia.....	56
Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub obowiązku naprawienia szkody lub też orzeczenia zasądzającego koszty postępowania oraz wykonanie orzeczenia sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o karach o charakterze pieniężnym	57
Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie dowodu na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego oraz wykonanie europejskiego nakazu dochodzeniowego wydanego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej	58
Koszty postępowania.....	59

Wstęp

O tym, że nauka prawa nie należy do prostych zdań, mogą opowiedzieć wszyscy studenci tego kierunku, a także każdy, kto w trakcie swojego życia musiał przyswoić większą partię prawniczej wiedzy. Skuteczność nauki bardzo często wynika z jakości oraz formy dobranych materiałów edukacyjnych, które ułatwiają zapamiętywanie tekstu prawnego i przyswajanie rządzących nim zależności.

Niniejsze opracowanie jest wynikiem kilkunastoletniego doświadczenia autora w tworzeniu prawniczych opracowań, ze szczególnym uwzględnieniem skryptów. Dobrze przygotowany skrypt nie tylko niewyobrażalnie skraca czas, jaki należy poświęcić na naukę, ale także zdecydowanie ją ułatwia. Z tego i podobnych skryptów skorzystało do tej pory tysiące osób, chwalać sobie jakość i przejrzystość przyjętej formy. Szczegółowe wskazówki dotyczące nauki ze skryptów zawarłem w mojej książce **Jak uczyć się prawa?**

Oddając w Wasze ręce skrypt z Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, należy wyjaśnić, że nie jest on w stu procentach powtórzeniem treści przepisów. Tam, gdzie istniała taka możliwość, materiał grupowałem w przyswajalne partie, powszechnie stosowałem także wyróżnienia najważniejszych słów danego zagadnienia. Struktura skryptu bazuje na układzie kodeksowym.

Skrypt jest zgodny z obowiązującym stanem prawnym. Z uwagi na przyjętą formę, czasami stosowałem w nim pewne uproszczenia. Z tego też powodu przygotowując się do nauki lub pracy z kodeksem, warto choć raz przeczytać go od deski do deski.

By pobudzić mózg do działania oraz zmniejszyć i tak obszerne rozmiary skryptu, zastosowałem szereg skrótów, które zostały wyjaśnione w dalszej części pracy. W zależności od kontekstu, skrót dotyczyć może liczby pojedynczej lub mnogiej danego wyrażenia.

advokat Michał Wysocki

Skróty

W opracowaniu wykorzystano następujące skróty

- **KPC** – Kodeks postępowania cywilnego;
- **KPK** – Kodeks postępowania karnego;
- **KPW** – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia;
- **KW** – Kodeks wykroczeń;
- **RP** – Rzeczypospolita Polska;
- **SA** – sąd apelacyjny;
- **SN** – Sąd Najwyższy;
- **SP** – Skarb Państwa;
- **SR** – sąd rejonowy;
- **SO** – sąd okręgowy;
- **UE** – Unia Europejska;
- **WSG** – wojskowy sąd garnizonowy;
- **WSO** – wojskowy sąd okręgowy.

Zasady ogólne

Kwestie ogólne:

1. **stosowanie przepisów:**
 1. postępowanie w sprawach o wykroczenia toczy się według przepisów KPW
 2. przepisy **KPK stosuje się** tylko wtedy, **gdy KPW tak stanowi**
2. **rodzaje postępowań:**
 1. KPW przewiduje postępowanie **zwyczajne, przyspieszone i nakazowe**
 2. w zwyczajnym orzeka się wtedy, gdy nie ma podstaw do pozostałych
 3. w przypadkach wskazanych w ustawie postępowanie może zakończyć się **mandatem karnym**
3. **sygnalizacja:**
 1. sąd lub organ prowadzący postępowanie w jego toku stwierdził **istotne uchybienia w czynnościach instytucji sprzyjające naruszeniom prawa**
 2. musi **zawiadomić** tę instytucję lub organ nadzorczy
 3. dotyczy instytucji **państwowej, samorządowej lub społecznej**

Prawo do obrony:

1. **obwiniony** ma prawo do obrony i może posiadać jednego obrońcę
2. prawo do obrony ma także **osoba, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie** z chwilą przystąpienia do przesłuchania po postawieniu zarzutów lub z chwilą wezwania do pisemnych zeznań
3. **pouczenie:**
 1. o prawie do obrony należy pouczyć
 2. pouczenie powinno być przed przesłuchaniem albo wraz z wezwaniem do złożenia pisemnych wyjaśnień

Zakaz prowadzenia postępowania:

1. **przesłanki odmowy wszczęcia lub umorzenia postępowania:**
 1. **czynu nie popełniono** albo **brak jest danych** dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia
 2. **czyn nie zawiera znamion wykroczenia** albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia
 3. ustawa stanowi, że **sprawca nie podlega karze**
 4. **przedawnienie** orzekania
 5. obwiniony **zmarł**
 6. **przesłanki dyplomatyczne** - obwiniony jest:
 1. **uwierzytelnionym w RP szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego** państwa obcego
 2. osobą należącą do **personelu dyplomatycznego** tego przedstawicielstwa
 3. osobą należącą do **personelu administracyjnego lub technicznego** tego przedstawicielstwa
 4. **członkiem rodziny osób wymienionych wyżej** i pozostaje z nimi we wspólnocie domowej
 5. inną **osobą korzystającą z immunitetu dyplomatycznego**, na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych
 6. **kierownikiem urzędu konsularnego lub innym urzędnikiem konsularnym** państwa obcego albo inną osobą zrównaną z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych (ale **tylko w zakresie czynności** pełnionych w toku i w wykonaniu funkcji urzędowych)
7. obwiniony z mocy przepisów szczególnych **nie podlega orzecznictwu na podstawie KPW**

8. **postępowanie** co do tego samego czynu obwinionego **zostało prawomocnie zakończone lub** wcześniej wszczęte, **toczy się**
9. **brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela albo żądania ścigania** pochodzącego od osoby uprawnionej **lub zezwolenia na ściganie**, gdy ustawa tego wymaga (**do chwili otrzymania zezwolenia na ściganie lub żądania ścigania organ prowadzący czynności wyjaśniające może dokonywać czynności** niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów oraz wyjaśnienia czy żądanie będzie złożone lub zezwolenie wydane)
10. zachodzi **inna okoliczność** wyłączająca z mocy ustawy orzekanie na podstawie KPW
2. **przesłanki dyplomatyczne:**
 1. **nie mają zastosowania** do osób w nim wymienionych, jeżeli są obywatelami polskimi lub mają w Polsce miejsce stałego zamieszkania
 2. **nie mają zastosowania**, jeżeli umowa międzynarodowa, której RP jest stroną, stanowi inaczej
 3. **mogą nie mieć zastosowania** do obywatela państwa obcego, z którym nie ma w tym przedmiocie umowy, a państwo to nie zapewnia wzajemności

Żądanie pokrzywdzonego:

1. **sprawy ścigane na żądanie pokrzywdzonego** - występujący z wnioskiem o ukaranie powinien uzyskać wymagane żądanie od osoby uprawnionej
2. żądanie może być złożone **na piśmie albo zgłoszone ustnie do protokołu**
3. **żądanie złożone co do niektórych współdziałających** pozostaje skuteczne także wobec osób niewskazanych w żądaniu, jeżeli nie są to osoby najbliższe dla pokrzywdzonego (należy o tym pouczyć przed przyjęciem żądania)
4. **cofnięcie żądania:**
 1. **zasada** - żądanie można cofnąć
 2. **wyjątek** - nie można cofnąć żądania wobec niektórych współdziałających, chyba że są to osoby najbliższe dla pokrzywdzonego
 3. cofnąć można **do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego** na pierwszej rozprawie
 4. w razie cofnięcia żądania **ponowne jego złożenie jest niedopuszczalne**
5. **wniosek o ukaranie pochodzi od pokrzywdzonego** - odstąpienie od popierania wniosku oznacza odstąpienie od popierania żądania ścigania

Policja i inne organy w zakresie KPW:

1. **wykonują polecenia sądu**
2. **prowadzą w granicach określonych w ustawie czynności wyjaśniające**

Odpowiednie stosowanie przepisów KPK:

1. art. 2 - cele postępowania
2. art. 4 – zasada obiektywizmu
3. art. 5 – domniemanie niewinności
4. art. 7 – swobodna ocena dowodów
5. art. 8 – samodzielność jurysdykcyjna
6. art. 9 – działanie z urzędu
7. art. 13 – uzyskanie zezwolenia na ściganie przez organ
8. art. 14 – zasada skargowości
9. art. 15 § 2 i 3 – obowiązek współpracy z organami ścigania
10. art. 16 – zasada informacji
11. art. 18 § 2 – informowanie o przewinieniach dyscyplinarnych
12. art. 20 – rażące naruszenie obowiązków przez obrońcę lub pełnomocnika
13. art. 23 – zawiadomienie sądu rodzinnego
14. art. 23a – mediacja

Sąd

Właściwość i skład sądu

Właściwość rzeczowa i funkcjonalna:

1. zasada w I instancji - **sąd rejonowy**
2. **wojskowy sąd garnizonowy** - w przypadku wykroczeń popełnionych przez:
 1. **żołnierzy w czynnej służbie wojskowej**, z wyłączeniem żołnierzy pełniących terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie:
 1. **przeciwko organowi wojskowemu** lub innemu żołnierzowi
 2. **podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w obrębie obiektu wojskowego** lub wyznaczonego miejsca przebywania, **na szkodę wojska** lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej
 3. **za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych RP** poza granicami państwa
 2. **żołnierzy sił zbrojnych państw obcych, przebywających na terytorium RP** oraz członków ich personelu cywilnego, jeżeli pozostają w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, o ile ustawa lub umowa międzynarodowa, której RP jest stroną, nie stanowi inaczej
3. sąd właściwy do rozpoznania sprawy **dodatkowo**:
 1. **rozpoznaje środki zaskarżenia** w wypadkach wskazanych w ustawie
 2. **przeprowadza inne czynności**, gdy ustawa to przewiduje

Właściwość miejscowa:

1. przy ustalaniu właściwości **stosuje się odpowiednio** następujące przepisy KPK:
 1. art. 31 – właściwość miejscowa
 2. art. 32 – kryteria pomocnicze przy ustalania właściwości
 3. art. 33 § 1 – łączność podmiotowa
 4. art. 34 – łączność przedmiotowa
 5. art. 35 – stwierdzenie niewłaściwości
 6. art. 36 – przekazanie sprawy
 7. art. 39 – przekazanie przez sąd wojskowy
 8. art. 43 – przekazanie z uwagi na wyłącznie sędziów
 9. art. 651 – właściwość sądów wojskowych
2. **przekazanie sprawy**:
 1. **SP może z inicjatywy właściwego sądu przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu** w ramach okręgu tego samego SO, jeżeli wymaga tego **dobro wymiaru sprawiedliwości**
 2. powyższe **stosuje się odpowiednio do WSO** w wypadku, w którym inicjatywa pochodzi od WSO

Spór o właściwość:

1. **spory o właściwość między SR** rozstrzyga SO właściwy dla okręgu, w którym działa sąd, który pierwszy wszczął spór
2. **spory o właściwość między WSG** rozstrzyga WSO, nadrzędny nad sądem, który pierwszy wszczął spór

Skład sądu:

1. SR orzeka na rozprawie i na posiedzeniu **jednoosobowo**
2. powyższe stosuje się odpowiednio do **WSG** oraz do sądu orzekającego w sprawach o rozstrzygnięcie sporu

Sąd odwoławczy:

1. **dla sądów powszechnych:**
 1. **sąd okręgowy** - dla apelacji i zażaleń na postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku
 2. **sąd rejonowy w innym składzie** - dla pozostałych zażaleń
2. **dla sądów wojskowych - wojskowy sąd okręgowy**
3. ustawa może przyznawać sądom **dodatkowe rodzaje spraw**
4. sądy orzekają **jednoosobowo**, chyba że w innych sprawach niż zażalenia i apelacje ustawa lub **prezes sądu zarządzi skład trzyosobowy**
5. **dodatkowe kwestie** dotyczące właściwości:
 1. **SA** rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydawanych w pierwszej instancji przez SO
 2. **SN** rozpoznaje kasacje i inne sprawy przekazane mu przez ustawę
 3. w sprawach **sądów wojskowych**:
 1. uprawnienia SO ma **WSO**
 2. uprawnienia SA ma **SN**
 4. SA, SN i sądy wojskowe orzekają **jednoosobowo**, chyba że ustawa stanowi inaczej albo prezes sądu lub Prezes SN zarządzi orzekanie **w składzie trzech sędziów**

Wyłączenie sędziego

Do wyłączenia sędziego i referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy KPK:

1. art. 40 - wyłączenie z mocy prawa
2. art. 41 - wyłączenie na wniosek
3. art. 41a - pozostawienie wniosku bez rozpoznania
4. art. 42 § 1–3 - tryb wyłączenia

Skład sądu:

1. o wyłączeniu sędziego rozstrzyga **inny równorzędny skład** sądu, przed którym sprawa się toczy
2. w razie niemożności utworzenia takiego składu o wyłączeniu orzeka **sąd wyższego rzędu**
3. o wyłączeniu referendarza sądowego sąd orzeka w składzie **jednego sędziego**